Mijloace lingvistice de exprimare a aproximării în presa scrisă actuală

SILVIA KRIEB STOIAN
Universitatea Petrol-Gaze din Ploieşti

Fenomenul aproximării este deseori menționat în lingvistica românească, dar din câte ştim, el nu a constituit până acum obiectul unei cercetări exhaustive. Problema în discuție a fost numai tangențial atinsă în diverse lucrări consacrate tratării pronumelor nehotărâte, a adverbelor nehotărâte sau a gradației, respectiv a comparației (Elena Berea Găgeanu, *Pronumele nedefinite compuse cu* ***oare-*** *în limba română literară contemporană,* Elsa Lüder, *Procedee de gradație lingvistică*, Maria Manoliu, *Sistematica substitutelor în limba română standard,* Jacques Moeschler, Anne Reboul, *Dictionnaire encyclopedique de pragmatique,* Gh. D. Trandafir, *Observații asupra unor puncte de vedere noi despre categoria comparației*, Qiao Zhang, *Fuzziness-vagueness-generality-ambiguity* etc.).

În lingvistica românească, cea care a atras atenția asupra importanței aproximării este Rodica Zafiu. Aceasta a consacrat fenomenului un articol intitulat „Strategii ale impreciziei: expresii ale vagului şi ale aproximării în limba română şi utilizarea lor discursivă". Autoarea menționează că imprecizia nu a suscitat interes deoarece „a putut fi considerată un pericol sau un defect al comunicării" (Zafiu, 2001, 363).

Considerăm că de multe ori imprecizia ascunde cauze mult mai profunde decât simpla absență a informației exacte (vorbitorul poate introduce operatori ai acesteia intenționat, controlat) şi prin urmare credem, ca şi Rodica Zafiu, că aproximarea are implicații mult mai profunde.

Pentru a demonstra complexitatea acestui domeniu, în lucrarea de față ne-am propus să realizăm o prezentare sistematică a modalităților de marcare a aproximării în presa scrisă, precum şi să schițăm rolul pe care îl îndeplineşte. Pentru aceasta, am consultat un corpus alcătuit din ziare considerate reprezentative pentru presa actuală.

Menționăm că prin ***aproximare*** înglobăm şi noțiuni precum: ezitare, atenuare, nedeterminare, ambiguitate etc., referindu-ne la sensul cel mai larg al cuvântului.

Tot Rodica Zafiu sesizează confuzia creată în plan terminologic: „aceleaşi fenomene sunt adesea caracterizate prin termeni ca *vag, imprecis, aproximativ, nedeterminat, ambiguu*" (2002, 364).

Pentru evitarea confuziei, precizăm din capul locului că prin ***aproximativ*** înțelegem tot ceea ce este imprecis, tot ceea ce nu implică o stabilire exactă a valorii unei mărimi, a valorii de adevăr a unei aserțiuni etc.

1. În cele ce urmează, vom prezenta sistematic construcțiile ambigue larg utilizate în presă, grupate în funcție de ceea ce se aproximează.

1.1. Mijloace lingvistice pentru obținerea aproximării numelui:

a) Expresii prin intermediul cărora se încadrează obiectele într-o clasă:

- ***un fel de*** - ***un soi de*** - ***un gen de***

(1) La „Cronica Cârcotaşilor" se face ***un fel de*** „Poliția Presei" a emisiunilor Tv.
(AC, 43/2002, p.8)

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

(2) După valul extinderii de la Madrid din ’97, parteneriatul pentru pace a devenit ***un fel de*** consolare pentru cei care nu fuseseră invitați, inclusiv România.
(A, 3863/2002, p.1)

(3) Cum Gabor e ***un soi de*** lider al buzoienilor, decanul şi prodecanul au fost porecliți gaborâți. (AC, 43/2002, p.20)

b) Substantive articulate nehotărât sau nearticulate:

(4) După încheierea vizitei, ***un membru*** al staff-ului român a încercat să-i artagă atenția preşedintelui Iliescu asupra prezenței ziariştilor în țarcul special, dar acesta a ignorat sugestia.
(A, 3864/2002, p.2)

(5) ***Oficiali*** de la Pentagon au indicat că există o „fereastră” de şase săptămâni în cursul căreia ar putea fi declanşat un război împotriva Irakului.
(A, 3864/2002, p.1)

c) Substantive cu sens generic:

- ***lucru - chestie / chestiune***
- ***treabă - problemă***

(6) Neînțelegerile cu PUR, cauzate de „***chestiuni*** de temperament”.
(A, 3794. 2002, p.2)

(7) Primarul Botoşanilor, domnul Florin Egner, a participat zilele trecute la Londra la o întrevedere cu câțiva parlamentari britanici pe ***probleme*** de minorități rrome aflate la muncă cinstită în Anglia. (AC, 43/2002, p.4)

1.2. Mijloace lingvistice pentru obținerea aproximării calității numelui:

a) Adverbe şi locuțiuni adverbiale care exprimă proximitatea:

(8) Prisma este ***aproape*** părăsită. (JN, 2880/2002, p.9)

b) Adverbe şi locuțiuni adverbiale de cantitate:

- ***cam - mai - ceva (=puțin) - cât de cât***
- ***prea - destul - oleacă - aşa şi aşa***
- ***puțin*** şi echivalentele sale (***vag, uşor, discret***)

Acestea din urmă marchează „intensitatea scăzută”, după cum se exprimă Iorgu Iordan şi Vladimir Robu (1978, 407).

(9) Am citit şi eu articolul din Washington Post despre România şi NATO, mai degrabă interogativ decât ostil, scris din unghiul de vedere al americanului mediu, care nu ştie mare lucru despre România, a auzit că este o țară ***cam*** săracă şi foarte coruptă.
(Z, 2545/2002, p.4)

(10) Meniul este ***destul de*** echilibrat şi ***destul de*** cuprinzător.
(AC, 43/2002, p.6)

(11) CNSAS a fost o instituție care ar fi trebuit să deconspire securitatea ca poliție politică. […]. Colegiul a fost neutralizat la sfârşitul anului 2000. […]. Cine anume s-a inflamat de s-a declanşat campania care a dus la castrarea Colegiului? Atunci nu a fost posibil a se răspunde la întrebarea asta. Abia acum, după trecerea anilor, putem face nişte supoziții ***ceva*** mai concrete. (AC, 44/2002, p.3)

(12) Singura diferență e că atunci cînd motivația era ***uşor*** mai subtilă şi practicile erau poate un pic mai dureroase. (AC, 44/2002, p.12)

(13) Tot acolo este controlat şi Gică Hagi, ***puțin*** deranjat de agenții care îi plimbă detectorul prin buzunare. (A, 3864/2002, p.2)

c) Structuri coordonate copulativ:

(14) Clejaniul e un sătuc „***nici sărac, nici pricopsit***” de pe matca Neajlovului.
(FA, 509/2002, p.15)

1.3. Mijloace lingvistice pentru obținerea aproximării caracteristicii verbului:

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

Adverbe de cantitate: - ***cât*** - ***atât*** - ***ceva (=puțin)***
- ***suficient de*** - ***destul de***

(15) Presa a vorbit ***destul de*** puțin despre un caz semnalat la Toplița.
(AC, 44/2002, p.11)

(16) Telejurnalul din comunism arăta parcă ***ceva*** mai bine decât emisiunea asta de publicitate.
(AC, 43/2002, p.17)

1.4. Mijloace lingvistice pentru obținerea aproximării cantității:

Se recurge pe de o parte, la cuantificatori numerici, iar pe de altă parte, la cuantificatori non-numerici.

1.4.1. Cuantificatori numerici:

a) Numerale precedate de adverbe precum: ***cam, circa, aproximativ, aproape.***

(17) Agenți federali au cercetat miercuri după-amiază curtea unei locuințe în Tacoma, statul Washington, localitate situată în apropiere de Fort Lewis, pe coasta de Est, la ***circa 3500*** km de capitala americană. (Z, 2545/2002, p.3)

(18) Garda financiară l-a acuzat pe senatorul peremist de o prăduială de ***aproape 1 miliard*** lei. (AC, 43/2002, p.14)

(19) ***Aproape*** 7000 de licitații se află în desfaşurare. (A, 3863/2002, p.2)

b) Numerale precedate de prepoziția ***peste***:

(20) Romanele brazilianului s-au vândut în ***peste 21.000.000*** de exemplare şi au fost traduse în 24 de limbi. (AC, 44/2002, p.15)

(21) ***Peste 500*** de candidate s-au călcat în picioare, pentru a prinde un loc în cursa finală.
(JN, 2345s/2002, p.1)

c) Numerale în structuri juxtapuse:

(22) La misiunile de luptă, din batalionul românesc vor participa ***1-2*** companii, plus forțe de sprijin. (A, 3794/2002, p.16)

d) Numerale precedate de verbe precum: ***a depăşi, a trece de***:

(23) Creanțele ***depăşesc 3,6 miliarde*** lei. (A, 3864/2002, p.9)

1.4.2. Cuantificatori non-numerici[i]

1.4.2.1. Elemente prin care se desemnează cantitatea mare:

a) Locuțiuni adjectivale cu sens cantitativ (echivalente din punct de vedere semantic cu ***mult***):

- ***un vraf de*** - ***o liotă de***
- ***o groază de*** - ***o mulțime de***
- ***o puzderie de*** - ***o sumedenie de***
- ***o căruță de*** - ***o avalanşă de***

(24) Hai să vedem mai întâi dacă putem să schimbăm mochetele, mobilierul, termopanul şi tencuiala asta modernă pe care tocmai s-au dat ***o gramadă de*** bani cu alta şi mai modernă pe care să dăm şi mai mulți bani. (AC, 43/2002, p.3)

(25) ***O sumedenie de*** preparate publicitare şi, în general de comunicare ale Connex-ului au fost făcute în timp şi de un departament „in house", adică au fost, pe româneşte, făcute în casă. (AC, 43/2002, p.17)

(26) ***Din avalanşa de*** prezentatoare ale posturilor de televiziune, câteva se pot distinge …
(Z, 22/2002, p.10)

b) Expresii nedefinite prin care vorbitorul apreciază cantitatea respectivă ca depăşind o anumită valoare: ***ceva în plus, ceva pe deasupra, şi ceva:***

(27) Unul se apropie de microfonul de la care, peste două ore ***şi ceva***, George W. Bush le va vorbi românilor. (A, 3864/2002, p.3)

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

c) Expresii nedefinite cu ajutorul cărora se realizează „enumerarea suspendată” (Zafiu, 2001, 367): ***… şi alţii, … ş. a. m. d., … şi tot aşa, … şi nu numai:***

(28) Miercuri seara, la clubul Prometheus s-a discutat Legea Pruteanu, şi la întâlnire au venit Nicolae Manolescu, Cristian Tudor Popescu, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleşu, Octavian Paler ***şi mulţi alţii***. (AC, 43/2002, p.5)

(29) Există o firmă de avocatură Boştină & avocaţii, şi aceasta funcţionează. Problema nu este aceasta, fiindcă – nu-i aşa? – există multe firme de avocatură care funcţionează. Boştină este de fapt Doru Boştină, nepotul fostului secretar personal al lui Ceauşescu dar, desigur, nu asta este problema, pentru că în România există mulţi nepoţi cu firme ***şi aşa mai departe***.

(AC, 43/2002, p.2)

d) Adjective cu sens cantitativ:

- ***diverse*** - ***diferite*** - ***felurite***
- ***mulţi*** - ***destui*** - ***suficienţi***

(30) Colonelul Zisu este şeful manutanţei MApN. El este acţionar la clubul Steaua şi prieten cu o sumă de generali. Zisu, zis Zisu şi făcutu, le rezolvă ***diferite*** urgenţe, cum ar fi de pildă o pipiţă, o cameră de hotel din reţeaua armăţii pentru consumat pipiţe, o una, o aia, o orice.

(AC, 43/2002, p.2)

1.4.2.2. Elemente prin care se desemnează **cantitatea mică**:

a) Locuţiuni adjectivale cu sens cantitativ (echivalente din punct de vedere semantic cu ***puţin***):

- ***un pumn de*** - ***o brumă de*** - ***o nuanţă de***
- ***un crâmpei de*** - ***un deget de*** - ***o doză de***
- ***o licărire*** - ***o mână de*** - ***o umbră de***

(31) Listelor negre de la UE şi NATO […] li s-a adăugat în ultima vreme şi ***o mână de*** specialişti în combaterea spălării banilor taman de la FBI, detaşaţi direct de la BNR.

(AC, 44/2002, p.2)

b) Pronume/ adjective pronominale nehotărâte al căror echivalent semantic este ***puţin***: ***câţiva, ceva, oarecare, niscai(va), oarece***[ii].

(32) Majoritatea clienţilor au o reprezentare tip despre demersul terapeutic: o discuţie semi-mistică, […] de preferinţă cu ***ceva*** hipnoză, atunci când trebuie recuperată vreo amintire nedorită. (AC, 44/2002, p.12)

(33) Imaginea prestigioasă, de instituţie serioasă a Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiţie nu se edifică pe ***niscaiva*** bălăcăreli de presă.

(AC, 43/2002, p.15)

(34) Primarul Botoşanilor, domnul Florin Egner, a participat zilele trecute la Londra la o întrevedere cu ***câţiva*** parlamentari britanici pe probleme de minorităţi rrome aflate la muncă cinstită în Anglia. (AC, 43/2002, p.4)

(35) El ascunde o ***oarecare*** doză de compatibilitate în spatele aparentului joc de cuvinte.

(AC, 43/2002, p.18)

1.5. Mijloace lingvistice pentru obţinerea aproximării predicaţiei:

a) Adverbe de probabilitate:

- ***probabil*** - ***poate***
- ***pesemne*** - ***parcă***

(36) Şi dacă n-ar fi presa, ***poate*** că nici n-ar afla vreodată puritanul partid de guvernământ ce învârteli diabolice face partidul de guvernământ.

(AC, 43/2002, p.11)

BDD-V3914 © 2003 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

b) Verbe şi locuțiuni verbale care funcționează ca „modalizatori subiectivi de opinie” (Dindelegan, 1985, 18):

- ***a se părea*** - ***a crede*** - ***a avea impresia că***
- ***a se îndoi*** - ***a fi de părere că*** - ***a bănui***

(37) Au, ***cred***, mai puțină importanță speculațiile (inevitabile) pe care le fac oamenii de presă în legătură cu cazul Fănel Păvălache. (Z, 2545/2002, p.4)

(38) Dar domnul Joița Tănase ***nu pare*** să fie doar controversat. Acesta ar fi cel mai nevinovat dintre epitete. (AC, 43/2002, p.11)

(39) ***Din câte ne dăm noi seama***, frăția de altădată dintre Mitrea şi Năstase s-a cam dus. (AC, 44/2002, p.2)

(40) ***Am impresia*** că fenomenul e în strânsă legătură cu calitatea literaturii. (AC, 44/2002, p.15)

De asemenea, predicația se aproximează cu ajutorul verbelor la modul prezumtiv, condițional-optativ şi conjunctiv:

(41) Soluția cu gazul ăla ***o fi fost*** considerată mai puțin periculoasă decât alternativa. (AC, 43/2002, p.11)

c) Construcții impersonale: ***se zice, s-a decis, se pare***:

(42) Abia după ce a căzut şi ultimul MIG din dotarea Armatei noastre ne-am prins care este şmecheria. ***Se pare*** că totul ține de marele producător rus de avioane sovietice MIG. ***Cică*** s-ar fi ajuns de fapt la o înțelegere pentru achiziționarea de noi avioane, în binecunoscutul sistem buy-back, practicat de toți ceilalți fabricanți străini. (AC, 43/2002, p.2)

(43) Din evidentă comandă politică a început anchetarea procurorului care deranjase o rețea a corupției care ***se pare*** că beneficia de protecție în înaltele sfere ale Puterii. (FA, 512/2002, p.2)

d) Structuri coordonate disjunctiv:

(44) Ileana a suferit puțin ***sau*** n-a suferit deloc – e în firea lucrurilor. (AC, 43/2002, p.13)

1.6. Mijloace lingvistice pentru obținerea aproximării timpului:

a) Adverbe, locuțiuni adverbiale de timp şi expresii nedefinite:

- ***odată*** - ***în curând***
- ***cu ani în urmă / în urmă cu ani / în urmă cu ceva vreme***
- ***din când în când*** - ***acum câteva luni***
- ***din vreme-n vreme*** - ***acum câțiva ani***
- ***la un moment dat*** - ***într-o vreme***
- ***într-o bună zi*** - ***între timp***
- ***de la o vreme*** - ***pentru scurt timp***
- ***în ultimul timp*** - ***când i se căşună***
- ***în primii / ultimii ani*** - ***în anumite momente***
- ***de la un timp*** - ***peste câțiva ani***
- ***după un timp*** - ***te miri când***

(45) Primarul Botoşanilor, domnul Florin Egner, a participat ***zilele trecute*** la Londra la o întrevedere cu câțiva parlamentari britanici pe probleme de minorități rrome aflate la muncă cinstită în Anglia. (AC, 43/2002, p.4)

(46) Acesta îi trimitea maşina să o ducă la Consiliul Culturii şi Educației Socialiste, unde chiar a fost detaşată, ***la un moment dat***, din cinematografie. (AC, 44/2002, p.5)

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

(47) Nu numai Ioana Maria Vlas şi-a făcut liposucție în Israel. ***De curând***, s-a întors cu operațiile de lifting la zi şi aeronava prezidențială Boeing 707, fostă Ceauşescu 1989, actualmente Iliescu-Năstase 2002. (AC, 44/2002, p.7)

(48) ***În urmă cu câțiva ani***, un elev de 15 ani s-a aruncat de la etajul 10, deoarece părinții l-au certat că a luat o notă mică la şcoală. (A, 3864/2002, p.9)

(49) ***Până mai ieri***, Adrian Gabor a fost lector la Teologie. (AC, 43/2002, p.20)

b) Expresii echivalente din punct de vedere semantic cu ***mult timp***:

- ***ani / luni de zile / în şir***
- ***nopți la rând***
- ***ore / zile întregi***
- ***ani de-a rândul***
- ***atâta amar de vreme***

(50) ***Ani în şir***, mi s-a părut firesc să pun semnul egalității între intelectualitate şi elită. (AC, 44/2002, p.12)

(51) În ciuda celebrității, Alexandra a rămas o elevă cuminte, care vine de la şcoală şi-şi face mai întâi lecțiile, după care se izolează în atelierul ei pictând ***ore în şir***.

(N, 1700/2002, p.11)

(52) Intrăm în ceea ce am numit ***decenii de-a rândul*** lumea liberă.

(A, 3863/2002, p.1)

c) Substantive referitoare la timp care funcționează adverbial:

- care desemnează un interval de timp foarte scurt sau foarte lung: ***o clipă/ clipită / secundă, un moment, de-o viață***, etc.;
- care desemnează o perioadă nedeterminată: ***o vreme, un timp, după un timp, pentru un timp.***

(53) Se gândi ***o clipă*** că ce-ar fi dacă ar exploda. (AC, 43/2002, p.4)

d) Prepoziții / locuțiuni prepoziționale:

(54) Comandantul închisorii, Andrei Dumitru, ne-a povestit că, ***prin*** primăvară, a închiriat 40 ha de teren agricol la Amara. (L, 3747/2002, p.4)

(55) Nu au lipsit nici pensionarii, veniți în special ***pe la*** orele 14,30-15 […].

(A, 3864/2002, p.4)

(56) Paul Savu (39 ani) agent şef adjunct din cadrul Serviciului Logistic al Inspectoratului de Poliție al județului Constanța a ieşit la plimbare ***în jurul*** orelor 23, cu maşina unui amic.

(A, 3864/2002, p.14)

e) Adverbe derivate cu sufixe diminutivale:

(57) Deputatul Vasile Mândrovicianu se ocupă ***de multişor*** de o firmă de consultanță în afaceri şi management. (AC, 44/2002, p.15)

f) Adverbe şi locuțiuni adverbiale care arată frecvența:

- ***adesea***
- ***de repetete ori***
- ***arareori***
- ***de nenumărate ori***
- ***de zeci / sute / mii de ori***
- ***de atâtea ori***

(58) Investiția de la Talida depăşeşte 8 milioane de dolari, bani cu care au fost achiziționate din Occident cele mai moderne utilaje pentru fabricarea cartuşelor. Şi cu care a fost cadorisit ***de sute de ori până acum*** deputatul Ristea Priboi.

(AC, 43/2002, p.14)

1.7. Mijloace lingvistice pentru obținerea aproximării locului:

a) Adverbe nehotărâte: ***undeva, altundeva, vreundeva, oareşiunde:***

(59) Studiază într-o țară, vor lucra poate în alta, vor călători ***altundeva*** şi, într-un caz fericit, vor fi cunoscuți în domeniul lor pretutindeni. (AC, 44/2002, p.4)

b) Locuțiuni adverbiale şi expresii nedefinite:

(60) Desigur, ancheta confidențială va fi urmată de o judecare confidențială şi de o pedeapsă confidențială într-o închisoare din țară sau chiar de o plecare confidențială ***într-o anume zonă***

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

geografică. O zonă foarte însorită şi strict confidențială!
(AC, 43/2002, p.11)

(61) Primarul Botoşanului a plecat la seminar ***peste mări şi țări*** cu un pardesiu şi s-a întors cu un altul. (AC, 43/2002, p.4)

(62) O emisiune la modă, ***nu mai ştiu pe unde*** pentru că nu m-a interesat.
(AC, 44/2002, p.8)

2. Cu toate că studiul de față nu-şi propune să realizeze o descriere a funcțiilor pe care aceste mijloace le au în presa scrisă, în cele ce urmează vom încerca totuşi să trasăm rolul lor.

Analizând aceste mijloace, constatăm că putem distinge două situații:

- Situația A - atunci când operatorii aproximării sunt folosiți în contexte neutre din punct de vedere stilistic;
- Situația B - atunci când operatorii aproximării sunt folosiți în contexte marcate stilistic.

2.1. Astfel, în contexte neutre, cuvintele şi expresiile respective servesc la evitarea lansării unei informații exacte. Prin urmare, prin intermediul lor, omul de presă se autoprotejează, cauza acestui fenomen fiind de cele mai multe ori nesiguranța cu privire la gradul de adevăr al aserțiunii făcute.

Nesiguranța îmbracă două aspecte:

- ziaristul manifestă rezervă față de sursa informației;
- ziaristul nu deține o informație precisă.

2.1.1. În primul caz, emițătorul manifestă rezervă față de sursa informației fie pentru că nu o cunoaşte precis, fie pentru că o cunoaşte, dar nu o consideră demnă de încredere[iii]. În ambele situații se recurge la următoarele „evidențiale citaționale" (Zafiu, 2002, 129):

a) Substantive nearticulate sau articulate nehotărât de tipul: ***surse (din cadrul…), un lider, o personalitate*** etc.

(63) După cum declară ***surse*** din cadrul Gărzii Financiare Vrancea, polițiştii de la economic s-au trezit, după luni de cercetări şi când dosarul era aproape încheiat, fără obiectul muncii.
(A, 3794/2002, p.1)

(64) După cum ne-au informat ***surse din poliție***, procurorii au decis însă ca Pleşca Petrică să fie cercetat deocamdată în stare de libertate. (A, 3864/2002, p.14)

(65) „Un amestec de curtea regelui Arthur şi bordel spaniol", a afirmat ***un invitat*** „anonim" prezent la ceremonie. (FA, 519/2002, p.15)

b) Pronume / adjective cu sens cantitativ de tipul: ***unii, mulți, diferiți, diverşi*** etc.:

(66) ***Unii*** spun că preşedintele țării este interesat de timpurile probabile în perspectiva anului electoral 2004. (AC, 43/2002, p.9)

c) Expresii impersonale: ***se zice, se spune, se crede, s-a auzit, cică***:

(67) Nunta, ***se şopteşte*** […] că ar fi costat 750000 de EURO.
(FA, 519/2002, p.15)

(68) După cum ***ni s-a precizat***, demersul pentru viză nu s-a f[cut prin intermediul misiunii diplomatice israeliene în România. (A, 3863/2002, p.3)

(69) ***Se spune*** că deschiderea pe care o arată America de astăzi Europei de Est s-ar datora faptului că Europa de Vest este nerecunoscătoare Americii.
(A, 3864/2002, p.1)

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

Aceste formule nu au întotdeauna rolul de a ascunde nesiguranța cu privire la identitatea sursei. Uneori, libertatea ziaristului este îngrădită de „condiția de confidențialitate" sau de „condiția fără menționarea sursei" (Szabo, 1999, 103). Astfel, el se află în situația de a fi în posesia unor informații de interes cărora nu le poate divulga sursa. Aşa cum specifică Szabo, „persoanele care furnizează informații ziaristului refuză ca acestea să le fie atribuite în mod clar, deşi le aparțin" (1999, 103). Jurnalistul este astfel nevoit fie să nu lanseze informația, fie să recurgă la o soluție de compromis, şi anume, lansarea ştirii fără precizarea sursei.

Indiferent care este cauza neprecizării sursei, efectul sau riscul este întotdeauna acelaşi: pierderea încrederii cititorului.

Observăm că celor două situații (nesiguranța cu privire la sursă şi imposibilitatea divulgării ei) le corespund două strategii diferite: în primul caz se identifică parțial sursa, precizîndu-se numai direcția din care provine, în timp ce în al doilea caz, sursa este omisă.

Astfel, imaginând o scară a vagului, vom avea două trepte de ambiguitate:

PRECIZIE ⇔ sursa este identificată
↓
AMBIGUITATE PARȚIALĂ ⇔ se identifică doar direcția din care vine sursa
↓
AMBIGUITATE TOTALĂ ⇔ sursa este omisă

În timp ce ambiguitatea parțială este obținută cu ajutorul substantivelor nearticulate sau articulate nehotărât, ambiguitatea totală se obține prin intermediul expresiilor impersonale.

2.1.2. În al doilea caz, atunci când ziaristul nu deține o informație precisă, este vorba despre o „lacună cognitivă". El adoptă „strategia dubiului intelectual" (Zafiu, 2001, 371). Necunoscând informația precisă, emițătorul evită exprimarea exactă, dând dovadă de prudență ştiințifică. În felul acesta, el se autoprotejează, efectul vizat fiind credibilitatea.

În această situație, jurnalistul recurge la operatori de tipul:

a) Expresii prin care obiectele se încadrează într-o clasă:
(70) Specialista care i-a testat frizura cu ***un fel de*** calculator pentru păr zice că are cinci simptome nasoale […]. (AC, 44/2002, p.8)

b) Expresii prin care se obține aşa-numita „enumerare suspendată" (Zafiu, 2001, 367):
(71) Miercuri seara, la clubul Prometheus s-a discutat Legea Pruteanu, şi la întâlnire au venit Nicolae Manolescu, Cristian Tudor Popescu, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleşu, Octavian Paler ***şi mulți alții***. (AC, 43/2002, p.5)

c) Adverbe şi locuțiuni adverbiale de cantitate:
(72) Noul soft a costat ***ceva*** mai puțin, circa 500000. (AC, 43/2002, p.3)

d) Numerale precedate de adverbe precum: ***cam, circa, aproximativ, aproape***:
(73) Noul soft a costat ceva mai puțin, ***circa*** 500000. (AC, 43/2002, p.3)
(74) ***Aproape*** 7000 de licitații se află în desfăşurare. (A, 3863/2002, p.2)

e) Numerale precedate de prepoziția ***peste***:
(75) La masa rotundă cu tema „România – partener economic în Europa de mâine" – organizată de Camera de comerț din Linz au participat ***peste 100*** de reprezentanți ai unor firme sau grupuri industriale. (Z, 2545/2002, p.5)

f) Locuțiuni adjectivale cu sens cantitativ:

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

(76) Supărat că jucătorii aduşi la sugestia lui Marcel Popescu pe care a plătit ***o căruță de*** bani – se vorbeşte de 300.000 de dolari – nu sunt băgați în teren, Mititelu l-a încondeiat pe Cârțu. (JN, 2880/2002, p.10)

g) Expresii nedefinite:

(77) ***Acum ceva timp***, Dumitru Popa a luat o bidinea în mână şi […] a mâzgălit plăcuțele bilingve din localitate. (AC, 44/2002, p.10)

Pe lângă aceste cazuri care ascund nesiguranța, putem distinge un alt caz, cel în care emițătorul deține informația precisă, dar nu o consideră relevantă pentru situația de comunicare. De data aceasta, se recurge la elemente cu semnificație generală de tipul: substantive nearticulate sau articulate nehotărât, adverbe / locuțiuni adverbiale care arată frecvența, adverbe / locuțiuni adverbiale nehotărîte, adjective cu sens cantitativ, ca în exemplele:

(78) Cel mai mult au dat în Ziua cei de la ziare, şi la drept vorbind mai mult au dat **la** Ziua ***diferite*** firme de stat şi private, dar nu pentru că au vrut ele să dea, ci pentru că cei de la Ziua le-au cerut-o. (AC, 43/2002, p.5)

(79) Ileana […] în ultima vreme s-a ocupat de Vlad Munteanu de la Dinamo. Dar, să recunoaştem, l-a refuzat pe colegul Bolohan […]. Căci pe Mutu nu l-a refuzat, ***de mai multe ori***. Şi nici pe Chivu – alt simpatic – deşi detractorii spun c-a fost un amor puțin cam platonic, fără perversiuni. (AC, 43/2002, p.13)

(80) Investiția de la Talida depăşeşte 8 milioane de dolari, bani cu care au fost achiziționate din Occident cele mai moderne utilaje pentru fabricarea cartuşelor. Şi cu care a fost cadorisit ***de sute de ori*** până acum deputatul Ristea Priboi.
(AC, 43/2002, p.14)

Toți aceşti operatori maschează „strategia generalizării prin aproximare" (Zafiu, 2001, 372).

Sintetizând cele analizate până acum, putem afirma că prin elementele specifice situației A se urmăreşte atenuarea forței ilocuționare a enunțului, de vreme ce ele au ca rol evitarea angajării ferme a emițătorului într-un act de vorbire.

2.2. În situația B, ceea ce generează apariția unor operatori ai aproximării nu mai este nesiguranța, incertitudinea cu privire la sursa informației sau la informația însăşi. De data aceasta, ziaristul cunoaşte precis realitatea, dar prin punerea ei sub semnul întrebării, urmăreşte obținerea unor efecte stilistice. Dacă în situația A, în spatele cuvintelor respective se ascundea dubiul, în situația B, prin intermediul lor, omul de presă **mimează** dubiul. Astfel, elementele respective îşi pierd semnificația de operatori ai aproximării, ai incertitudinii, devenind mai degrabă operatori ai ***insinuării***. Se ajunge astfel fie la intensificarea unor aspecte negative, ca în exemplul:

(81) Atunci când treceți pe lângă un şantier – vedeți că sunt ***o grămadă*** deschise până târziu prin centru – nu ezitați să cereți o roabă de la un muncitor.
(AC, 43/2002, p.19),

fie la diminuarea unor aspecte pozitive:

(82) Cu fiecare reizbucnire a scandalului BIR, Dinu Săraru apare la câte o televiziune şi se dă mare dramaturg, ba director de geniu, ba degustător de dramaturgie universală […]. Asta ca să uite faptul că şi el, Dinu Săraru, a făcut parte din gaşca de la BIR şi a garantat, cu ***bruma*** sa ***de*** imagine publică, pentru această escrocherie.
(AC, 43/2002, p.3),

efectul stilistic obținut fiind întotdeauna ironia.

Principalele elemente care marchează ironia sunt:

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

a) Pronume şi adjective pronominale nehotărâte echivalente din punct de vedere semantic cu **puțin**: ***câțiva, oarecare, oarece, niscaiva***.

(83) Chiar şi Marius Sava, care s-a ales doar cu un avertisment după ce a mimat ***oarece*** necuviințe în fața suporterilor arădeni, îşi poate ajuta echipa.
(Z, 22/2002, p.16)

b) Adverbe de probabilitate:

(84) Pentru început, preşedintele băncii, doamna Mariana Diaconescu, efectuează o vizită de lucru în Marea Britanie, una în Croația, alta în Elveția, Austria, Israel, Slovenia şi iar Austria, că ***probabil*** şi-a uitat ceva acolo, Belgia, Maria Britanie again …
(AC, 43/2002, p.3)

(85) ***Poate*** că tot aplicând legi, Miki nu a avut timp să le mai şi citească, altfel ar fi ştiut că în actele normative referitoare la contractele de muncă nu există termenul de angajare de probă. (AC, 43/2002, p.10)

c) Construcții coordonate disjunctiv:

(86) Mi-am ales subiecții la întâmplare şi le-am aruncat la ureche întrebarea (grea, mă gândeam eu!) ce este un intelectual? Mă aşteptam să îşi caute cuvintele, să încerce răspunsuri savante, însă toți au răspuns prompt în 2 sau 3 fraze. Probabil pentru că o călătorie cu metroul nu durează mult şi nu e vreme de explicații îndelungate ***sau*** poate că nu se pricep să spună prea multe.
(AC, 44/2002, p.1)

d) Expresii şi locuțiuni cu sens cantitativ:

(87) Cu fiecare reizbucnire a scandalului BIR, Dinu Săraru apare la câte o televiziune şi se dă mare dramaturg, ba director de geniu, ba degustător de dramaturgie universală […]. Asta ca să uite faptul că şi el, Dinu Săraru, a făcut parte din gaşca de la BIR şi a garantat, cu ***bruma*** sa ***de*** imagine publică, pentru această escrocherie.
(AC, 43/2002, p.3)

(88) Comitetul pentru Studierea Arhivelor Fostei Intelectualități încercând să descopere măcar ***o urmă*** din dosarul de scriitor al măruntului găinar George Pruteanu.
(AC, 43/2002, p.5)

e) Structuri interogativ-retorice:

(89) Conform postului Păuneştilor, şeful polițiştilor de pretutindeni a pus la punct „o strategie complexă privind prevenirea combaterii traficului de droguri". ***Să-i fi luat prompterul pe dinainte***? (AC, 44/2002, p.8)

(90) Atunci când se duce prin țară se găseşte câte-un PSD-ist libidinos (***să fie oare pleonasm***) care să-i strige.. (AC, 44/2002, p.2)

f) Adverbul ***cam***:

(91) Fiindcă la uniformele cele vechi ***cam*** trece vântul prin zona buzunarelor, poliția îşi trage uniforme noi de iarnă, la 36 de miliarde. (AC, 44/2002, p.1)

(92) PNȚCD ***cam*** face dezordine. (AC, 44/2002, p.20)

(93) Săptămâna trecută, un alt MIG zbura liniştit deasupra Bacăului. Se simțea amorțit, era ***cam*** nezburat şi o raită prin oraş nu-i putea face decât bine. Cum zbura el aşa la umărul unei rândunici drăguțe foc, MIG-ul se emoționă, îşi pierdu echilibrul şi se desprinse brusc de pilotul care se catapultă aiurea.
(AC, 43/2002, p.4)

În ultimul exemplu, efectul ironic se obține prin alăturarea unui termen negradabil (***nezburat***) cu un operator al gradării (***cam***).

La efecte ironice se ajunge şi prin utilizarea unor termeni populari în contexte în care se abordează subiecte serioase, deci prin contrastul dintre termenii specifici stilului popular şi cei specifici stilului publicistic. Tendința presei actuale spre colocvialitate a fost deja semnalată în lingvistica românească. Afirmația se verifică şi în materialul

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

nostru. Un exemplu elocvent ar fi cel al utilizării expresiei populare ***cică***, expresie care atunci când nu ascunde necunoaşterea sursei, are rolul de insinuare.

Recurgând la astfel de elemente, jurnalistul încalcă una dintre regulile de bază ale ziaristicii: regula obiectivității maxime. Componenta strategică a textelor care conțin astfel de formule este evidentă. Apelând la ele, emițătorul adoptă strategia aluziei şi pe cea a ironiei (Zafiu, 2001, 372). Nu numai că transpare părerea ziaristului (deci acesta dă dovadă de subiectivitate), dar mai mult, se creează un efect de complicitate între emițător şi receptor, în spatele acestor elemente fiind dorința jurnalistului de a-l lua pe cititor drept aliat. În felul acesta, forța persuasivă a enunțului creşte, cititorului impunându-i-se practic părerea jurnalistului.

În asemenea discursuri, partea informativă rămâne în penumbră, în timp ce comentariul iese în evidență. Ele se adresează unui public de la care se aşteaptă un acord. În special prin întrebări retorice, jurnalistul vizează acceptarea poziției sale din partea receptorului, ca în exemplul:

(94) ***Să fie oare întâmplătoare apariția volumului „O istorie a Statelor Unite" de Philip Jenkins, la editura Artemis, tocmai în aceste zile în care țara noastră a fost invitată să se alăture NATO?***
(A, 3683/2002, p.4) – al cărui mesaj implicit este: nu este întâmplătoare.

Întrebările retorice nu ascund ezitarea, nesiguranța, cum ar putea părea la prima vedere; dimpotrivă, ascund certitudinea emițătorului, ele având rolul de a infirma ipoteza expusă. Ele nu mai servesc la aproximare, ci atestă ceea ce deja se cunoaşte. De aceea, procedeul a fost numit de Watzlawick „discuția falselor alternative" (apud Schippel, 1997, 57).

De multe ori, aceste elemente au ca rol descalificarea / discreditarea unor personalități ale vieții publice:

(95) Senatorul Pop s-a gândit, ***dacă nu cumva exagerăm cu acest termen***, că n-ar fi prea deplasat să smulgă din perete o plăcuță. (AC, 44/2002, p.10),

În final, semnalăm situația în care ziaristul introduce mai mulți operatori ai aproximării în acelaşi context, ajungându-se astfel la un cumul de mărci, care de cele mai multe ori joacă acelaşi rol: de accentuare a unor aspecte negative.

(96) Ileana [..] în ultimul timp s-a ocupat de Vlad Munteanu de la Dinamo. Dar, să recunoaştem, l-a refuzat pe colegul Bolohan […], căci pe Mutu nu l-a refuzat, de mai multe ori. Şi nici pe Chivu – alt simpatic – deşi detractorii spun c-a fost un amor ***puțin cam*** platonic, fără perversiuni. (AC, 43/2002, p.13)

(97) Venerabila prințesă Mavrocordat […] m-a întrebat azi […] dacă Basarabia şi Bucovina aparțin azi României […]. Ca să-i fac o bucurie, cum ştiam că nu se poate informa, neavând pe nimeni în țară şi fiind ***oleacă*** şi ***cam*** tare de urechi, i-am strigat: „Şi Basarabia şi Bucovina aparțin acum României".
(AC, 44/2002, p.18)

În final precizăm că, dacă în contexte neutre stilistic, prin mijloacele de exprimare a aproximării se ajungea la atenuarea forței ilocuționare a enunțului, în contexte marcate stilistic, ele au ca rol accentuarea forței ilocuționare.

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

NOTE:

Trandafir, Gh. D., Observații asupra unor puncte de vedere noi despre categoria comparației, în L.R., XXXVI, 1988, nr.2, p.171-181.

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

Zafiu, Rodica, *Niscaiva*, în "România literară", 1997, nr.20, p.10.
Zafiu, Rodica, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universității Bucureşti, 2001.
Zafiu, Rodica, *Strategii ale impreciziei: expresii ale vagului şi ale aproximării în limba română şi utilizarea lur discursivă*, în „Actele colocviului Catedrei de limba română 22-23 noiembrie 2001. Perspective actuale în studiul limbii române", p.363-376, Editura Universității din Bucureşti, 2002.
Zafiu, Rodica, „*Evidențialitatea" în limba română actuală*, în „Aspecte ale dinamicii limbii române actuale", p.127-146, Editura Universității din Bucureşti, 2002.
Zafiu, Rodica, *Mărci ale oralității în limbajul jurnalistic actual*, în „Aspecte ale dinamicii limbii române actuale", p.399-429, Editura Universității din Bucureşti, 2002.

LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSING VAGUENESS
IN ROMANIAN WRITTEN PRESS

This paper systematically presents the main ways of expressing vagueness in Romanian press. The author also tries to point out the role of these elements. The conclusion is that there are two situations:

- the journalist uses them in neutral contexts, simply because he/she doesn't know the precise information;
- the journalist uses them in stylistically marked contexts; in this case the main effect is irony.

[i] Intervine elementul subiectiv de apreciere.
[ii] Cu toate că sunt specifice vorbirii populare, ***oarece*** şi ***niscaiva*** apar frecvent în presă. De altfel, tendința presei actuale spre colocvialitate a fost deja semnalată (Zafiu, 2002, 399).
[iii] Ziaristul consideră că informația respectivă este de interes şi de aceea nu evită lansarea ştirii, ci precizarea sursei.

Abrevieri

AC – *Academia Cațavencu*
A – *Adevărul*
FA – *Formula AS*
JN – *Jurnalul Național*
L – *Libertatea*
Z – *Ziua*

BIBLIOGRAFIE

Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, Editura Academiei, Bucureşti, 1986.
Berea Găgeanu, Elena, *Pronumele nedefinite compuse cu **oare-** în limba română literară contemporană*, în L.R., XXIX, 1980, nr.5, p.451-455.
Bidu-Vrănceanu, Angela, Călăraşu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaş, Mihaela, Pană-Dindelegan, Gabriela, *Dicționar de ştiințe ale limbii*, Editura Nemira, Bucureşti, 2001.
Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir, *Limba română contemporană*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.
Lüder, Elsa, *Procedee de gradație lingvistică*, Editura Universității „Al. I. Cuza", Iaşi, 1995.
Moeschler, Jacques, Reboul, Anne, *Dictionnaire encyclopedique de pragmatique*, Seuil,1994.

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)

Pană-Dindelegan, Gabriela, *Formule modalizatoare de certitudine*, în S.C.L. XXXVI, 1985, nr.3, p.237-240.
Pană-Dindelegan, Gabriela, *Preliminarii la semantica modalizatorilor*, AUB seria LLR, 1985, p.15-29.
Pană-Dindelegan, Gabriela, *Sintaxă şi semantică. Clase de cuvinte şi forme gramaticale cu dublă natură (adjectivul, adverbul, prepoziția, forme verbale nepersonale)*, TUB, Bucureşti, 1992.
Schippel, Larisa, *Texte şi contexte. Aspecte comunicative şi culturale ale presei actuale din România*, în LL XVII, nr.1, p.52-58.
Szabo, Lucian Vasile, *Libertate şi comunicare în lumea presei*, Editura Amarcord, Timişoara, 1999.

BDD-V3914 © 2003 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:05 UTC)